

Beleidsuitgangspunten Bomen

Stadsdeel Oud-Zuid

versie 2 april 2009

Colofon Beleidsuitgangspunten bomen Stadsdeel Oud-Zuid

De *Beleidsuitgangspunten bomen Stadsdeel Oud-Zuid* zijn opgesteld door de Dienst Ruimtelijke Ordening, in opdracht van en in samenwerking met Stadsdeel Oud-Zuid.

Projectteam Oud-Zuid

Charlotte Hilbrand	Beleid Economie en Ruimte
Jeanette ter Braak	Beleid Economie en Ruimte
Arno Heemskerk	Projecten Openbare Ruimte
François van der Meij	Handhaving Openbare Ruimte
Ron de Waal	Beheer Openbare Ruimte
Bianca Put	Vergunningen
Nicole Maas	Vergunningen
Peter van der Fluit	Onderhoud Wegen Groen en Sport
Amanda van Buuren	Juridische Zaken
Joke Witteveen	Communicatie

Projectteam Dienst Ruimtelijke Ordening

Hans Kaljee	Hoofdstedelijk Bomenconsulent
Errik Buursink	Assistent Planoloog
Femke Haccou	Ontwerper

Inhoudsopgave

Hoofdstuk 1:	Inleiding	5
1.1	Huidige situatie	6
1.2	Doel/status	7
1.3	Leeswijzer	7
Hoofdstuk 2:	Analyse	8
2.1	Bestaand beleid	8
	Rijksbeleid en wetgeving	
	Gemeentelijk beleid	
	Stadsdeelbeleid	
2.2	Statistieken bomenbestand	11
2.3	Beknopte beschrijving bomenstructuur	12
Hoofdstuk 3:	Beleidsuitgangspunten	13
3.1	Algemene beleidsuitgangspunten	13
3.2	Hoofdbomenstructuur	14
	Definitie Hoofdbomenstructuur	
	Hoofd bomenstructuurplan	
3.3	Ontwerp en ruimtelijke inrichting	15
	Groeiplaatsomstandigheden	
	Bomentoets bij ruimtelijke ingrepen	
	Flora en Faunawet - Natuurtoets	
	Verplanten	
	Vervanging	
	Toezicht tijdens de uitvoering van werken in de openbare ruimte	
3.4	Beheer en onderhoud	20
	Boomcontroles en boomveiligheid	
	Wortelopdruk	
	Onderhoud van bomen	
	Ziekten en plagen	
	Boomspiegels	
	Bomenbeheerplan	
3.5	Regelgeving, vergunningverlening en handhaving	23
	Monumentale houtopstanden	
	Kapvergunning - weigeren of verlenen	
	Herplant	
	Noodkap	
	Illegale kap	
	Schade aan bomen	

Bijlage

Begrippenlijst

Hoofdstuk 1   Inleiding

Het Stadsdeel Oud-Zuid beschikt over het fraaiste en meest gevarieerde bomenbestand in Amsterdam. Kenmerkend zijn de beplantingen langs wegen en waterlopen die meestal samenhangt met de monumentale stedenbouwkundige opzet van het stadsdeel. In het stadsdeel staan naar schatting 18.000 bomen in de openbare ruimte. Dat is één boom op elke vier inwoners. Zowel de stadsdeelorganisatie als bewoners hechten veel waarde aan het behoud en de bescherming van bomen. Dit komt tot uiting in de vooruitstrevende Bomenverordening van het stadsdeel, die extra bescherming biedt aan een lijst met 683 monumentale bomen.

Tot nu toe was het bomenbeleid van het stadsdeel in verschillende nota's en visies verwoord en ontbrak het aan een compleet overzicht van de beleidsuitgangspunten. De noodzaak voor het opstellen van de Beleidsuitgangspunten bomen is gebaseerd op de volgende punten:

- Behoeft naar sturing op kwaliteit in plaats van kwantiteit;
- Behoeft aan eenduidige regels ten aanzien van het bomenbeleid. En aan duidelijke richtlijnen voor snoeien, verplanten, herplanten, werken bij en kappen van bomen in Oud-Zuid, zowel voor medewerkers als bewoners en gebruikers van het stadsdeel;
- Behoeft aan meer aandacht voor bomen tijdens ruimtelijke ontwikkelingsprocessen;
- Terugdringen van het aantal regels.

De beleidsuitgangspunten bomen zijn een weergave van de beleidsuitgangspunten ten aanzien van bomen in Stadsdeel Oud-Zuid en specificereet welke voornemens het stadsdeel heeft. In dit document worden aan de hand van de huidige praktijk, knelpunten (analyse) en kansen (visie) beschreven. De analyse en de visie worden vervolgens in voorstellen (beleid) vastgelegd. Om het tot een succes te maken moet binnen het stadsdeel nauw samengewerkt worden tussen de disciplines ruimtelijke ontwikkelingen, beheer en onderhoud, vergunningverlening en handhaving, voorlichting en communicatie.

Om het beleid daadwerkelijk handen en voeten te geven moeten de vele beleidsvoornemens uitgewerkt worden in deelplannen die samen een bruikbaar instrumentarium vormen. Een voorbeeld van dit instrumentarium is de bomenverordening en het vaststellen van de hoofdbomenstructuur voor Oud-Zuid. Het Hoofd bomenstructuurplan is als onderdeel van De beleidsuitgangspunten bomen opgesteld en is in feite een gedetailleerd "boominrichtingsplan" met boomsoorten en structuren.

In dit document worden ook de kaders aangegeven voor boombeheer. Deze kaders geven een beschrijving van het dagelijkse beheer en onderhoud van bomen, maar dienen in een Bomenbeheerplan verder te worden uitgewerkt, waarbij aangegeven kan worden welk type boom in welke straat hoort.

In deze nota is op enkele punten een aanvulling op de criteria in de toelichting van de bomenverordening. Volgend op de vaststelling van de beleidsuitgangspunten bomen wordt een voorstel gedaan om de toelichting op de bomenverordening aan te vullen. Dit voorstel zal voorgelegd dienen te worden aan de stadsdeelraad van Oud-Zuid.

1.1 Huidige situatie

Vormgeven aan bomenbeleid in een dynamische hoogstedelijke omgeving betekent een voortdurend behoedzaam opereren in het spanningsveld tussen het behoud van zoveel mogelijk groen en het faciliteren van ruimtelijke ontwikkelingen. Het op peil houden en verbeteren van de kwaliteit van het bomenbestand is het primaire uitgangspunt van het bomenbeleid in Oud-Zuid. Door een toenemende verdichting van de stad komt de nadruk bij aanplant en onderhoud van bomen steeds meer te liggen op de kwaliteit. Bomen moeten ondanks de beperking van de groeiruimte toch uit kunnen groeien tot volwassen boom en uiteindelijk tot monumentale boom.

Bomen zijn de belangrijkste groenelementen in de bebouwde omgeving. Ze vervullen uiteenlopende functies voor ruimtelijke ordening en het stedelijke microklimaat. Bomen dragen ook bij aan de verbetering van de luchtkwaliteit en het welbevinden van mensen. Bomen halen veel verontreiniging uit de lucht en kunnen tot 15-20% van het aanbod fijnstof afvangen en piekconcentraties van ozon sterk verlagen.

Er is geen pasklaar antwoord te geven waar bomen moeten worden gezet en welke bomen dat moeten zijn om de luchtkwaliteit te verbeteren. Alleen al de uitlaatgassen van auto's leiden tot een groot scala aan schadelijke componenten. Stadslucht is één grote cocktail van verontreiniging. Boomsoorten die de ene component goed uit de lucht opnemen, doen dit nog niet bij een andere.

Daarnaast kunnen bomen ook een negatief effect op de luchtkwaliteit als de doorstroom van lucht onvoldoende is. De lucht onder bomen met brede kronen, zoals bij de platanen op de Ceintuurbaan, blijft hangen waardoor de luchtkwaliteit sterk te wensen over laat en maatregelen gewenst zijn.

Bomen vormen samen met de waterlopen in de stad de basis van de stedelijke ecologie. Een boom is een ecosysteem op zich en biedt voedsel en beschutting aan tal van nuttige vogels, vleermuizen, insecten, mossen, schimmels en planten. Bomen hebben daarnaast ook een hoge belevingswaarde, ze zijn belangrijke structurerende elementen in de stedelijke omgeving. In een monumentale stedenbouwkundige structuur als die van Oud-Zuid zijn bomen onmisbare, identiteitsbepalende elementen. Bomen zijn gebonden aan hun standplaats. Verstoring van de groeiplaats door ophogingen, verdichting van de bodem, werkzaamheden binnen de wortelzone en kroonprojectie hebben een sterk negatieve invloed op de groei van bomen. Het laten uitgroeien van een boom tot volwassenheid kan niet aan het toeval overgelaten worden. Bomenbeleid is daarom gericht op de lange termijn. Het tracht de gevaren waaraan bomen gedurende hun lange levensduur bloot gesteld worden zoveel mogelijk te ondervangen of tot een minimum te beperken. En omstandigheden te creëren die ervoor zorgen dat bomen uit kunnen groeien tot volwassen bomen.

Tegelijk is Oud-Zuid een dynamisch hoogstedelijk gebied waar de ruimtelijke ontwikkeling nooit stilstaat. Dat bomen daarbij soms een belemmering zijn, is onvermijdelijk. De beleidsuitgangspunten bomen geven behalve richtlijnen voor de bescherming van bomen ook kaders voor het zo goed mogelijk inpassen van bomen bij ruimtelijke ontwikkelingen. Het plan tracht de regelgeving rondom kapvergunningen en herplantplicht te verduidelijken. Uitgangspunt is daarbij het behoud en versterken van een hoogwaardig bomenbestand, waarbij vooral wordt ingezet op kwaliteit

De kennis van het beheer van bomen is binnen het stadsdeel geconcentreerd bij slechts enkele medewerkers, die verspreid over verschillende afdelingen werken. Hierdoor bestaat het risico dat de kennis verdwijnt wanneer mensen de organisatie verlaten. Bomenbeleid moet personele wisselingen overstijgen met als gevolg continuïteit in onderhoud en beheer. De beleidsuitgangspunten bomen moet daar in belangrijke mate aan bijdragen.

De laatste jaren is iedereen zich bewuster geworden van het nut van bomen in het stedelijk gebied. Het bomenbeleid geeft inzicht in de afwegingen die het Dagelijks Bestuur maakt bij behoud of kap van bomen.

1.2 Doel/status

In voorliggende nota 'Beleidsuitgangspunten Bomen' worden de visie en de beleidsuitgangspunten rond bomen geformuleerd. Dit biedt houvast aan zowel de bewoners als de stadsdeelorganisatie over hoe met bomen binnen het stadsdeel wordt omgegaan. Deze nota schept samenhang in de beleidsuitgangspunten en tussen de verschillende beleidsonderdelen. De nota beschrijft nog eens de bestaande regelgeving en procedures voor het verwijderen, handhaven en beschermen van bomen.

De nota 'Beleidsuitgangspunten Bomen' is een uitwerking van bestaande regelgeving en werkwijze binnen het stadsdeel. De nota geeft de richting die het stadsdeel voor ogen heeft met betrekking tot de bomen.

Doel van de beleidsuitgangspunten is om in te zetten op een verbetering van de kwaliteit van de bomen. Dat betekent dat de inzet is om levensduur van de bomen te verhogen door bij aanplant betere groeicondities mee te geven. Bomen moeten tot volle wasdom uit kunnen groeien. Hiervoor worden voorwaarden geschapen die ertoe leiden dat bomen onder optimale omstandigheden maximaal kunnen functioneren. Het gaat dan om een bijdrage aan de verbetering van de luchtkwaliteit, het stadsklimaat (temperatuurverlaging, waterbuffering) en de aantrekkelijkheid van het Stadsdeel Oud-Zuid. Uiteindelijk leveren gezonde, goed groeiende bomen een bijdrage aan de gezondheid van de bewoners van Stadsdeel Oud-Zuid.

1.3 Leeswijzer

Het tweede hoofdstuk geeft een beknopte beschrijving van het bestaande beleid ten aanzien van bomen op stedelijk en stadsdeelniveau. Er wordt ook een overzicht gegeven van het huidige bomenbestand en de voor Oud-Zuid kenmerkende bomenstructuur wordt kort beschreven. Hoofdstuk drie beschrijft de beleidsuitgangspunten ten aanzien van bomen in Oud-Zuid. Het hoofdstuk is uitgesplitst in algemene beleidsvoornemens en specifiek op het gebied van bomenstructuur, ontwerp en ruimtelijke inrichting, beheer en onderhoud, regelgeving en handhaving.

Hoofdstuk 2   Wetgeving en beleid, de huidige praktijk

Bij het opstellen van bomenbeleid is het noodzakelijk om goed op de hoogte te zijn van de huidige staat van het bomenbestand en van het bestaande beleid (rijks-, gemeente en stadsdeelniveau) dat op dit onderdeel kaderstellend is. In dit hoofdstuk wordt ten aanzien van die onderwerpen op een korte en bondige wijze meer inzicht gegeven.

2.1. Bestaand beleid en wetgeving

Bomenbeleid is een zaak van veel verschillende bestuurslagen. Van de Flora- en Faunawet en het structuurplan tot concreet beleid over de openbare ruimte en ziekten- en plagenbestrijding. Deze (beleids)documenten zijn kaderstellend voor de vormgeving van het bomenbeleid op stadsdeelniveau. In deze paragraaf wordt een overzicht gegeven van het vigerende beleid ten aanzien van bomen.

Rijksbeleid en wetgeving

Flora en Faunawet

Bomen en Rijksbeleid ontmoeten elkaar in de Flora en Faunawet. De Flora- en Faunawet voorziet in de bescherming van planten en diersoorten. De wet gaat uit van het *Nee, tenzij principe*. De Algemene inspectiedienst (AID) zorgt voor de naleving van deze wet.

Bij ruimtelijke ingrepen moet rekening worden gehouden met beschermde planten- en diersoorten. Dit houdt in dat in beginsel alle handelingen ten aanzien van beschermende dieren en planten verboden zijn. In dit kader is een *natuurtoets* noodzakelijk. Indien uit de natuurtoets blijkt dat strikt beschermde soorten binnen het plangebied voorkomen, is voor het uitvoeren van de ingreep een ontheffing van de Flora- en faunawet noodzakelijk. Via de natuurtoets kan worden voorgesteld om compenserende of mitigerende maatregelen te treffen om het leefgebied van een bepaalde diersoort te beschermen. Het kappen van bomen kan een schadelijke handeling zijn, bijvoorbeeld als het om een vleermuizenverblijf gaat.

Bij kap van bomen zijn burgers en vergunningverleners zich niet altijd bewust van het feit dat verlening van een kapvergunning nog niet betekent dat de boom gekapt mag worden. Bewoners en bedrijven moeten hiervan tijdig op de hoogte worden gesteld om conflicten te voorkomen. Er wordt op dit moment gewerkt aan een Gedragscode Flora en faunawet voor Amsterdam. Deze Gedragscode gaat uit van het werken volgens afgesproken procedures, zodanig dat de flora en fauna niet of zo min mogelijk wordt verstoord. Noodzakelijke ontheffingen van het Ministerie van LNV voor de uitvoering van werkzaamheden zijn dan alleen in uitzonderlijke gevallen nodig. Doel is om administratieve rompslomp te voorkomen en sneller te kunnen werken. De verwachting is dat deze Gedragscode eind 2008 operationeel wordt.

Boswet

De Boswet heeft tot doel om bossen te beschermen. Onder de Boswet vallen alle beplantingen van bomen die groter zijn dan 10 are of, als het een rijbeplanting betreft, uit meer dan 20 bomen bestaan. Alleen bos dat buiten de bebouwde kom ligt valt onder de Boswet. Een aantal boomsoorten valt niet onder de boswet. Dit zijn linde, paardekastanje, Italiaanse populier en treurwilg. Ook wegbeplantingen en éénrijige beplantingen van populier en wilg langs landbouwgronden vallen niet onder de Boswet, net als boomgaarden en kwekerijen van kerstbomen jonger dan twaalf jaar of van bosplantsoen. De Boswet alleen van toepassing op bossen die buiten de bebouwde kom zijn gelegen.

De Boswet is in dit kader relevant omdat het in artikel 17 bepaalt dat indien de gebruiker of eigenaar van een houtopstand tengevolge van een krachtens een provinciale of gemeentelijke verordening genomen besluit, houdende een verbod tot vellen van een houtopstand of een weigering tot ontheffing van een verbod tot vellen van een houtopstand, schade lijdt, welke redelijkerwijs niet of niet geheel voor zijn rekening behoort te blijven, de in de provinciale, onderscheidenlijk de gemeentelijke verordening aangewezen organen hem op zijn verzoek een naar billijkheid te bepalen schadevergoeding uit de provinciale, onderscheidenlijk de gemeentekas toekennen.

Wet algemene bepalingen omgevingsrecht (Wabo) – Omgevingsvergunning

In het wetsvoorstel voor de Wabo worden de documenten samengevoegd die nodig zijn als een burger of een bedrijf op een bepaalde plek iets wil gaan slopen, (ver)bouwen, oprichten of gaan gebruiken. Door de samenvoeging worden meerdere vergunningen, ontheffingen en meldingen (toestemmingen) geïntegreerd tot één vergunning: de omgevingsvergunning.

Ook de kapvergunning zal in de omgevingsvergunning worden meegenomen. Dit laat onverlet dat er voor elke vergunning en ontheffing nog wel een aparte wettelijke basis blijft bestaan. Het blijft dus noodzakelijk een actuele en heldere Bomenverordening te hebben. De richtdatum voor invoering van de Wabo is 1 januari 2010.

Wet samenhangende besluiten

Op 1 juli 2008 is de Wet samenhangende besluiten Awb in werking getreden. Met deze aanvulling op de Awb wordt ernaar gestreefd om de kwaliteit van de dienstverlening door de overheid te verbeteren en het bestuursrecht slagvaardiger te maken. De wet bevat een informatieverplichting en een coördinatieregeling.

De informatieverplichting betekent dat een aanvrager van een besluit zo goed mogelijk wordt geïnformeerd over eventuele andere besluiten die moeten worden aangevraagd, zoals een kapvergunning, om de beoogde activiteit te kunnen verrichten. Het gaat hier om een inspanningsverplichting van het bestuursorgaan en niet om een resultaatsverplichting.

De coördinatieregeling zorgt ervoor dat besluitvorming bij verschillende aanvragen van dezelfde aanvrager worden gecoördineerd, inclusief eventuele bezwaar- en beroepsprocedures. De wet voorziet in een bundeling van de te volgen procedures.

Gemeentelijk beleid

Structuurplan Amsterdam

De gemeente Amsterdam heeft in 2003 het '*Structuurplan Amsterdam, Kiezen voor stedelijkheid*' vastgesteld. Hierin is de Hoofdgroenstructuur (HGS) opgenomen. Bomen zijn hier geen apart onderdeel van. Er loopt op dit moment wel een stadsbrede discussie om de HGS uit te breiden met een stadsdeeloverschrijdende Hoofdbomenstructuur.

De HGS bestaat uit een aantal waardevolle groengebieden en parken in Amsterdam die behouden moeten blijven. HGS-gebieden in Oud-Zuid zijn: het Vondelpark, de groengebieden aan de oostzijde van de Schinkel, het Sarphatipark en het Olympiaplein. De Technische Adviescommissie HGS wordt geraadpleegd, zodra er ruimtelijke ingrepen plaatsvinden in deze groengebieden. De Technische Adviescommissie brengt vervolgens advies uit.

Amsterdam timmert aan de vloer'

Met de nota '*Amsterdam timmert aan de vloer*' (2001) tracht de stad de kwaliteit van de inrichting van de openbare ruimte te verbeteren. Behoud van doorgaande bomenlijnen in straten en aan kades is één van de uitgangspunten.

Iepziektebeleid

De iep is de meest voorkomende boomsoort in Amsterdam. Ook in Oud-Zuid staan veel iepen (16% van het totale bomenbestand). De boom is gevoelig voor iepziekte en kan ook snel andere iepen besmetten. Het gemeentelijk iepziektebeleid is verwoord in de Nota *Iepziektebeleid in Amsterdam 1995*.

De regelgeving met betrekking tot iepziektebestrijding is opgenomen in de Algemene Plaatselijke Verordening (APV) en is stadsdeeloverschrijdend. Het iepziektebeleid is er op gericht zieke iepen zo snel mogelijk te verwijderen, iepenhout onschadelijk te maken en regelmatig controles uit te voeren naar zieke iepen. Gemeentelijke bomen worden meerdere keren per seizoen gecontroleerd. Bij het stadsdeel bekende particuliere iepen worden tweemaal per jaar door een extern bureau gecontroleerd.

In de APV zijn algemeen verbindende voorschriften opgenomen met betrekking tot iepziekte. Dit betekent ondermeer dat zieke iepen binnen tien dagen verwijderd moeten worden. Iepen moeten direct en ter plaatse worden ontbast. Zieke iepen bij particulieren worden op kosten van het stadsdeel verwijderd. Per jaar worden er gemiddeld over heel Amsterdam vijfhonderd iepen ziek, vooral bij de stadsdelen die aan de rand van de gemeente liggen. In Stadsdeel Oud-Zuid gaat het jaarlijks om enkele particuliere bomen die ziek worden. Wel kan gesteld worden dat particulier broedhout een extra bedreiging vormt voor het iepenbestand in het stadsdeel.

Stadsdeelbeleid

Het Stadsdeel Oud-Zuid beschikt over een bomenverordening. Het ontbreekt echter aan vastgesteld beleid dat ontwerp, beheer en behoud samenbrengt. Aangezien het stadsdeel veel waarde hecht aan het bomenbestand, is het van belang dat het beleid geoptimaliseerd wordt. Een bomenverordening is 'hard'. Het is een leidend document met procedures en regelgeving.

Bomenverordening

De 'Bomenverordening Amsterdam Oud-Zuid 2001' (hierna: de bomenverordening) geeft bijzondere aandacht aan het beschermen van bomen. De verordening bevat regels over de omgang met monumentale houtopstanden, de procedure bij kapaanvragen, gronden waarop een kapvergunning geweigerd kan worden, de bescherming van houtopstanden, een herplant- en instandhoudingsplicht en een bepaling over het bomenfonds (bestemmingsreserve Herbeplanting Bomenverordening).

Oud-Zuid is het eerste stadsdeel waarvoor een adviescommissie voor Monumentale houtopstanden is ingesteld. Deze werkwijze heeft inmiddels bij andere stadsdelen navolging gehad.

Een advies van de commissie Monumentale houtopstanden draagt bij aan zeer zorgvuldige afweging tussen behoud of kap. Voordeel is dat bij een voorgestelde kap het Dagelijks Bestuur kan terugvallen op het advies van deze onafhankelijke commissie.

Visie Groen en Blauw 2020

In de '*Visie groen en blauw 2020*' (vastgesteld januari 2006) is veel aandacht voor de relatie tussen boombeplanting en de cultuurhistorische waarde van de verschillende buurten in Oud-Zuid. Dit is een kader voor nader uit te werken beleid, waaronder bomenbeleid. Ook wijst de visie op het belang van bomen voor de stedelijke ecologie en de invloed op de luchtkwaliteit.

Er wordt een beheerprobleem geconstateerd doordat knowhow uit de organisatie dreigt te verdwijnen. Beleid zou er op gericht moeten zijn historische structuren te versterken en de grote diversiteit aan bijzondere boomsoorten te behouden. Daarnaast wordt er gepleit voor een eenduidig beleid ten aanzien van boomspiegels. Eindconclusie is dat er een integraal bomenbeleid opgesteld dient te worden.

Buiten: Gewoon Goed

Het beleid ten aanzien van de openbare ruimte is vastgelegd in het kwaliteitsplan '*Buiten: Gewoon Goed*' (BGG, vastgesteld in 1999). Bomen en ander groen worden hierin meegenomen, maar zijn geen uitgangspunt. Het plan geeft de ontwerpprincipes voor de openbare ruimte in (het voormalige) Zuid, hierbij wordt onderscheid gemaakt tussen (woon-) straten en beelddragende (hoofdstructuren). Er wordt gewerkt aan een uitwerking van '*Buiten; Gewoon goed*' voor heel Oud-Zuid. Het is belangrijk dat de Beleidsuitgangspunten bomen en het Hoofd bomenstructuurplan worden afgestemd met de uitgangspunten in Buiten: Gewoon Goed.

Beleid ondergronds bouwen

Op dit moment wordt beleid opgesteld voor ondergronds bouwen in het stadsdeel. Het is de intentie om in dit document voorwaarden vast te leggen voor ondergrondse bouwwerken. Zoals het er nu uitziet wordt er een relatie gelegd tussen de bouwvergunning en een eventuele kapvergunning. De verwachting is dat het beleid in de tweede helft van 2009 wordt vastgesteld.

2.2 Statistieken bomenbestand

Oud-Zuid telt naar schatting 18.000 bomen in de openbare ruimte en nog duizenden meer in (binnen-)tuinen. Het stadsdeel staat bekend om zijn enorme boomsoortenrijkdom. De hoofdboomsoorten bestaan voor 16% uit iep, 11% linde, 8% plataan, 8% meidoorn, 5% populier, 5% es, 5% (sier-)kers, 4% valse acacia, 3% kastanje en de andere 35% uit andere soorten. De meidoorn komt relatief veel voor in Stadsdeel Oud-Zuid.

683 (maart 2008) oude, unieke en/of zeldzame bomen hebben de monumentale status gekregen en zijn opgenomen in een Lijst Monumentale Houtopstanden, waardoor ze extra bescherming genieten. De regels met betrekking tot het opstellen van een lijst met Monumentale bomen staan vermeld in de Bomenverordening Amsterdam Oud-Zuid 2001.

Oud-Zuid heeft volgens de statistieken relatief weinig openbaar groen. Maar vanwege de vele bomen in de straten, de verschillende groene assen en langs de brede waterlopen wordt Oud-Zuid toch getypeerd als groen stadsdeel. Bomen spelen dus een belangrijke rol in de groene beleving van het stadsdeel.

Het volgende overzicht geeft de conditie en toekomstverwachting van de bomen in Oud-Zuid weer:

- Een slechte conditie met een toekomstverwachting tot 5 jaar geldt voor 4% van de bomen.
- Een redelijke conditie met een toekomstverwachting tussen 5 en 10 jaar geldt voor 12% van de bomen.
- Een goede conditie met een toekomstverwachting van 10 tot 25 jaar geldt voor 71% van de bomen.
- In optimale conditie met een toekomstverwachting van meer dan 25 jaar geldt voor 13% van de bomen.

Kenmerkend voor het bomenbestand in Oud-Zuid is de enorme verscheidenheid aan boomsoorten. De gemiddelde leeftijd van de bomen in oud zuid ligt rond de 27-30 jaar.

In 2007 is voor 166 bomen in de openbare ruimte (bomen die door het stadsdeel worden beheerd) een kapvergunning verleend. In de meeste gevallen betrof dit projecten van de afdeling Projecten Openbare Ruimte. De meeste kapaanvragen hadden betrekking op bomen in het Vondelpark. Voor dit park zijn naast de gewone kapaanvragen nog eens 30 noodkapvergunningen afgegeven.

In totaal zijn er 40 bezwaarschriften binnen gekomen (24%). De meeste bomen zijn gekapt op advies van de afdeling Beheer Openbare Ruimte, omdat de bomen instabiel waren (stamvoet rot, wortels door schimmels aangetast) en dus uit veiligheidsoverwegingen moesten worden gekapt. Deze bomen zijn herplant. In hetzelfde jaar zijn door 'particulieren' 140 kapvergunningen aangevraagd voor bomen op privéterrein. Hierop zijn 40 zienswijzen ingediend.

2.3 Beknopte beschrijving bomenstructuur

Oud-Zuid staat bekend om zijn monumentale bomenstructuur. Het stadsdeel wordt doorsneden door een imposant stelsel van groene lanen en (parkachtige) waterlopen. Daarnaast liggen twee bekende en waardevolle stadsparken in Oud-Zuid. Zowel het Vondelpark als het Sarphatipark worden gekenmerkt door groenstructuren met veel waardevolle bomen. Ook karakteristiek zijn kleinere groene plekken, zoals het Museumplein en het Olympiaplein. Er is sprake van een bijzondere samenhang in de Vondelparkbuurt en het Plan Zuid van Berlage tussen de stedenbouwkundige opzet en de groenstructuur. De beplanting in Plan Zuid van Berlage en de Hoofddorppleinbuurt ondersteunt de 'hiërarchische' opbouw van de infrastructuur en accentueert het verschil tussen de verkeersassen, pleinen en woonstraten. Dit unieke karakter moet behouden blijven.

In de dichtbebouwde negentiende-eeuwse Pijp en Schinkelbuurt is de groenstructuur meestal van recenter datum, maar ook waardvol. In de negentiende-eeuwse wijken waren vooral de brede verbindingswegen zoals de Stadhouderskade, de Willemsparkweg en de Ceintuurbaan met bomen beplant. Ook straten waar de gegoede burgerij woonde hadden vaak bomenrijen aan één of weerszijden van de straat. In de uitbreidingsplannen uit de jaren '10 en '20 van de vorige eeuw werd beplanting een integraal onderdeel van het stedenbouwkundig denken. Hierdoor zijn zelfs in straten waar normaliter geen groei van bomen mogelijk was wel groeiplaatsomstandigheden gecreëerd, onder andere door het inpassen van boombakken. De vraag is of dat tot het gewenste resultaat heeft geleid.

Hoofdstuk 3   Beleidsuitgangspunten

Het groen in Oud-Zuid staat onder constante druk. Stadsuitbreidingen, -vernieuwingen en herprofilering van straten zijn de oorzaak dat bomen vaker dan voorheen in het gedrang komen. Bovendien is door een sterke toename van de ondergrondse infrastructuur steeds minder groeiruimte voor bomen beschikbaar. Toch leveren juist bomen een belangrijke bijdrage aan de gezondheid en het welbevinden van de bewoners en gebruikers van Oud-Zuid. Al deze ontwikkelingen leiden ertoe dat op verschillende onderdelen het beleid moet worden herzien of aangescherpt om een gezond, kwalitatief goed bomenbestand te behouden.

Bij aanplant van nieuwe bomen moet worden ingezet op de kwaliteit van de groeiomstandigheden voor de bomen. Er dient daartoe voldoende groeiruimte te worden gecreëerd, zodat bomen zich optimaal kunnen ontwikkelen. Bij het behoud van bomen moet uitgangspunt zijn om de gezonde bomen te behouden, maar gelijktijd moeten ruimtelijke ontwikkelingen niet onmogelijk worden gemaakt. Voor alle situaties geldt dat in een vroegtijdig stadium bekend moet zijn welke bomen er staan, wat de waarde en status van de bomen is en of de bomen kunnen en moeten worden behouden.

In dit hoofdstuk zijn voor verschillende onderwerpen de beleidsuitgangspunten opgesteld. Het hoofdstuk is onderverdeeld in algemene beleidsuitgangspunten en beleidsuitgangspunten voor de hoofdbomenstructuur, het ontwerp en de ruimtelijke inrichting, het beheer/onderhoud en regelgeving, vergunningverlening en handhaving.

3.1   Algemene beleidsuitgangspunten

Het beleid is erop gericht:

- het bomenbestand te versterken; waarbij de focus ligt op kwaliteitsverbetering van het bomenbestand, in plaats van kwantiteit; bomen moeten zich ondanks de toenemende verdichting (onder- en bovengronds) goed kunnen ontwikkelen.
- de diversiteit van het bomenbestand moet behouden blijven.

3.2 Hoofdbomenstructuur

Definitie Hoofdbomenstructuur

De hoofdbomenstructuur wordt gevormd door bomen langs waterlopen en wegen die tezamen een eenheid vormen. Deze bomen behoren tot de stedenbouwkundige opzet binnen het stadsdeel en dragen bij aan herkenbaarheid ervan. De bomen zorgen voor samenhang en continuïteit en zijn onderdeel van een park, een belangrijke verbindingsslijn, een laan of een oever.

Hoofd bomenstructuurplan

Onderdeel van de 'Beleidsuitgangspunten bomen Stadsdeel Oud-Zuid' is het opstellen van een Hoofd bomenstructuurplan. Het Hoofd bomenstructuurplan is een wensbeeld voor de lange termijn. Het geeft de huidige situatie weer en de gewenste situatie zoals die in de nabije en verdere toekomst gerealiseerd moet worden. Het plan dient een tweeledig doel. Wanneer een locatie wordt gereconstrueerd waar het onderdelen van de hoofdbomenstructuur betreft worden de eisen uit het Hoofd bomenstructuurplan meegenomen in de omvormingen. Daarnaast wordt het wensbeeld uit het Hoofd bomenstructuurplan actief ontwikkeld door de structuur te beheren en te reconstrueren. Want deze belangrijke boomstructuur mag niet verloren gaan.

Voor de Hoofdbomenstructuur is een apart document opgesteld, genaamd 'Hoofd bomenstructuurplan Stadsdeel Oud-Zuid'. In dit document is aangegeven wat de belangrijkste bomenlijnen- en structuren zijn. Er is een analyse gemaakt van de huidige situatie, waarbij vervolgens per onderdeel is aangegeven hoe het onderdeel versterkt of verbeterd kan worden.

De hoofdbomenstructuur volgt veelal de hoofdwegenstructuur. Hier neemt de druk op de openbare ruimte door onder- en bovengrondse verdichting steeds meer toe. Met andere woorden, de druk op de hoofdbomenstructuur neemt ook steeds meer toe. Het is daarom nodig dat er extra aandacht uit gaat naar de bomen in deze hoofdstructuur. Het gaat hierbij vooral om verbetering van kwaliteit van de groeiplaatsomstandigheden en de aanplant van groot formaat bomen.

De basis voor de hoofdbomenstructuur vormt de stedenbouwkundige opzet van het stadsdeel: Stads- en schakelparken, verbindingsslijnen, parklanen, bomenlanen, parkachtige oevers, oeverlanen en bijzondere lanen vallen hieronder. Bijzondere pleinen of punten zijn niet meegenomen in dit document, maar worden afgestemd en meegenomen in het kwaliteitsplan 'Buiten: Gewoon goed'.

Voor de hoofdbomenstructuur is een analyse gemaakt van de bestaande hoofdbomenstructuur. Naar aanleiding daarvan wordt in het beheer/onderhoud ingezet op het behoud en de versterking van deze structuur, onder andere door herplant of vervanging van de bomen. Onderdeel van het Hoofd bomenstructuurplan is het opstellen van een voorkeurslijst van boomtypen per lijn/vlak met daarbij uitgangspunten voor de inrichting van een optimale groeiplaats.

Uitgangspunten voor de Hoofdbomenstructuur:

- Er worden bomen van de 1^e grootte toegepast, conform de in het Hoofd bomenstructuurplan genoemde aanbevelingen.
- Bomen in de hoofdbomenstructuur krijgen optimale groeiomstandigheden mee en beschikken in beginsel over een groeiomstandigheden van minimaal 10m³ tot 40m³ per boom, afhankelijk van de groeiomstandigheden van de boom.
- Bij vervanging worden in de hoofdbomenstructuur in beginsel zwaar formaat bomen toegepast (stamomtrek 30 – 50 cm).

3.3 Ontwerp en ruimtelijke inrichting

Om het groene karakter van het stadsdeel te behouden moet zorgvuldig met het bomenbestand worden omgegaan. Door de toenemende verdichting in de stad vinden er veel ruimtelijke ontwikkelingen plaats. Vaak hebben we daarbij te maken met drie situaties: herprofileringen, herinrichtingen en bouwinitiatieven. De bouwinitiatieven kunnen door het stadsdeel worden geïnitieerd, maar ook door derden, zoals bewoners, ontwikkelaars en woningbouwcorporaties. Naast incidentele ontwikkelingen zijn er ook enkele ontwikkelingszones binnen het stadsdeel. Het gaat om het Stadionplein, het Olympisch Kwartier Zuid, het Havenstraatterrein, het Gemeentearchiefterrein en de Anthony Fokkerweg. Zulke ruimtelijke ontwikkelingen kunnen leiden tot het kappen van bomen. Veranderingen in de directe groeiomgeving zijn van invloed op de groeiomstandigheden van de boom. Bomen hebben bijvoorbeeld (ernstig) te lijden onder bouw- of graafwerkzaamheden. In deze paragraaf is uitgewerkt hoe vanaf het ontwerp gewerkt kan worden aan het creëren van omstandigheden die bijdragen aan het behouden en verbeteren van de kwaliteit van het bomenbestand in het stadsdeel.

Groeiplaatsomstandigheden

Het creëren van goede groeiplaatsomstandigheden bepaalt de levensvatbaarheid van bomen en kan uiteindelijk de beheermaatregelen en onderhoudskosten verminderen. Aspecten die de kwaliteit van de groeiplaats van een boom beïnvloeden zijn onder andere het type ondergrond, de belasting van de ondergrond, de aanwezigheid van belemmeringen in de grond als kabels en leidingen, maatregelen die voortvloeien uit de veiligheidsnorm, de grootte van plantgaten, wortelopdruk, condities van te planten bomen en nazorg. In de stad ondervinden de wortels van een boom druk van boven (verkeer), van de zijkant (kabel en leidingen) en van onder (grondwater). De druk van boven en zij kan verminderd worden door het aanbrengen van extra voorzieningen, zoals bijvoorbeeld bomenzand, boomsubstraat, wortelschermen of ondergrondse constructies (o.a. Sandwichconstructie, Treebox). Voor de hoofdbomenstructuur worden grotere bomen aangekocht die onder optimale groeiomstandigheden worden geplant.

Bij de inrichting van een groeiplaats voor bomen moeten daarom de volgende uitgangspunten worden gehanteerd:

- Bomen van de 1^e grootte krijgen minimaal 25m³ tot 40 m³ doorwortelbare ruimte beschikbaar. Kleinere bomen kunnen volstaan met 10m³ – 25m³.
- In een sterk verdichte omgeving (lijdende bomen), zoals op groeiplaatsen tussen parkeervakken worden extra voorzieningen (o.a. druk verspreidende middelen) toegepast om de groeikansen van de bomen te verbeteren.
- Bij bomen in verharding wordt onder fiets- of voetpaden standaard een bomenzandmengsel toegepast.
- De boomwortelzone, bij doorgaande boomstroken, wordt zoveel mogelijk gescheiden van kabels en leidingen.

Uitgangspunten voor de doorwortelbare ruimte (bomenzand) voor bomen:

Hoofd bomenstructuur				Overige situaties			
lijdend		niet lijdend		lijdend		niet lijdend	
inboet	projecten	inboet	projecten	inboet	projecten	inboet	projecten
25 m ³	40 m ³	10 m ³	10 m ³	20 m ³	20 m ³	4 m ³	4 m ³

Uitgangspunten voor aanplant van bomen (omtrek in cm):

Hoofd bomenstructuur	Overige situaties
30-50 cm	18-30 cm

Op basis van deze uitgangspunten moet een aangepaste norm worden gehanteerd om voldoende budget te kunnen reserveren voor de aankoop, aanplant en inrichting van een optimale groeiplaats.

Bomentoets bij ruimtelijke ingrepen

Zowel bij het ontwerpen van nieuwe omgevingen als bij het herinrichten van bestaande is het van groot belang dat bomen vanaf het begin bij de ontwikkelingen worden meegenomen. De praktijk leert dat vaak te beperkt inzichtelijk is of er bomen binnen de invloedssferen van de ingrepen staan en welke consequenties de werkzaamheden hebben op de bomen. Dat kan zowel nadelige gevolgen hebben voor het ontwikkelingsproces als voor het bomenbestand. Het uitvoeren van een 'bomentoets' bij ruimtelijke ingrepen kan hierbij handvaten bieden.

Bij grootstedelijke projecten is de bomentoets onderdeel van het Plan- en besluitvormingsproces Ruimtelijke Maatregelen (Plaberum). Deze standaardprocedure bestaat uit vier fasen; de strategiefase, de onderzoeksfase, programma van eisen en de uitvoeringsfase. Ook projecten binnen stadsdeel Oud-Zuid doorlopen deze of een vergelijkbare fasering. Het Plaberum heeft tot doel dat alle gemeentelijke ruimtelijke plannen dezelfde procedure volgen en dat de procesgang duidelijk en de procedure hetzelfde is. Het draagt bij aan de professionalisering en de versnelling van het planproces. Dit bevordert de transparantie, efficiency en het inzicht in het plan- en besluitvormingsproces voor zowel de intern gemeentelijke betrokken partijen als de externe partijen. Hiermee kan worden voorkomen dat activiteiten worden overgeslagen die in een later stadium alsnog moeten worden gedaan, met alle vertraging van dien.

Bij een bomentoets worden al in het begin van het planvormingsproces de bomen in kaart gebracht die zich binnen de invloedssferen van de ingrepen bevinden. Vervolgens wordt aangegeven welke consequenties de ontwikkelingen hebben op de bomen en kunnen er alternatieven worden uitgewerkt. Op basis daarvan wordt aangegeven welke maatregelen worden getroffen met betrekking tot de bomen. Een dergelijke toets draagt bij aan een zorgvuldige en vroegtijdige belangenafweging tussen behoud of kap van de bomen in het gebied en het al dan niet verplanten en/of herplanten van bomen. De bomentoets kan bijdragen aan de zorgvuldigheid van een te nemen besluit en kan tevens bijdragen aan een snellere afhandeling van een eventuele kapaanvraag.

In de Bomentoets worden de volgende stappen doorlopen:

1. In een vroeg stadium van de planvormingsfase wordt in kaart worden gebracht of er (waardevolle) bomen binnen de invloedssferen van de ingrepen aanwezig zijn. Hiervoor is een (zorgvuldige) inventarisatie van de bomen nodig. Daarbij wordt vermeld wat de kwaliteit en conditie is van de bomen, evenals het benoemen van de waarden zoals genoemd in de Bomenverordening (o.a. de waarde voor stadsschoon en ecologische waarde) en het apart benoemen van de als monumentaal aangemerkte bomen.
2. Bij de verdere uitwerking van de plannen dient rekening te worden gehouden met de aanwezigheid van de bomen. Als de bomen niet gehandhaafd kunnen worden kan door middel van alternatieven worden onderzocht of bomen toch in het plan kunnen worden opgenomen en dus kunnen blijven staan. Als dat niet het geval is kan worden aangegeven of herplanten of verplanten van bomen tot de mogelijkheden behoort.
3. Vervolgens wordt bekeken of de werkzaamheden van invloed (kunnen) zijn op de bomen en worden de mogelijke effecten van de ingreep op de boom in beeld gebracht en in de Bomentoets opgenomen.

4. In de Bomentoets wordt aandacht besteed aan de bescherming van de bomen tijdens de werkzaamheden.
5. Deze beschermende maatregelen moeten worden doorgevoerd in de bestekken of werkschrijvingen zodat een aannemer hierop zijn prijs kan bepalen en kan worden aangesproken.

Voordelen van de Bomentoets zijn:

- Al in de planvormingfase worden afwegingen gemaakt ten aanzien van behoud of kap van de bomen (en niet zoals nu vaak gebeurt pas bij de aanvraag van de kapvergunning);
- De Bomentoets kan meegestuurd worden met het besluit op de kapaanvraag, zodat voor iedereen inzichtelijk is dat een zorgvuldige afweging is gemaakt;
- De financiële consequenties van (eventueel) te kappen bomen zijn vroegtijdig bekend en kunnen zonodig in een investeringsbesluit worden meegenomen;
- Aangegeven kan worden of herplant of het verplanten van de bomen tot de mogelijkheden behoort.

Uitgangspunten:

- De stadsdeelorganisatie (front-office) dient aanvragers in een vroegtijdig stadium te wijzen op eventuele consequenties van de ingrepen voor het groen binnen de invloedssferen van de ingreep;
- De stadsdeelorganisatie (front-office) adviseert (bijvoorbeeld bij een servicegesprek) aanvragers een bomentoets op te stellen ter bevordering van het vergunningproces;
- Bij projecten waar bomen binnen het plangebied of in de nabije omgeving staan wordt door de initiatiefnemer in een vroegtijdig stadium van de planvorming een Bomentoets opgesteld.
- Bij ruimtelijke ingrepen in de openbare ruimte wordt een bomentoets uitgevoerd.
- De bomentoets wordt meegenomen in de onderbouwing van het (eventueel op te stellen) bestemmingsplan.

Flora en Faunawet - Natuurtoets

In het kader van de Flora en Fauna wet moet bij ruimtelijke ingrepen rekening worden gehouden met beschermde planten- en diersoorten en is veelal een *natuurtoets* noodzakelijk. De natuurtoets is de verantwoordelijkheid van de aanvrager. De initiatiefnemer dient zelf na te gaan of zijn handelen volgens wetgeving nadelige gevolgen zal hebben voor beschermende dieren of planten.

Uitgangspunt:

- De stadsdeelorganisatie (front-office) dient aanvragers in een vroegtijdig stadium te wijzen op de verplichte Natuurtoets;

Verplanten

Bij de afweging of een boom gekapt mag worden (zie 3.5 Regelgeving, vergunningverlening en handhaving) wordt onder andere afgewogen of een boom verplant kan worden. Met betrekking tot de verplantbaarheid van een boom zijn er veel factoren die van invloed zijn. Technisch is er veel mogelijk, maar in de praktijk blijken er veel haken en ogen te zitten aan een mogelijke verplanting. De bodemopbouw en het wortelgestel moeten geschikt zijn. Er mogen geen kabels en leidingen onder bomen doorlopen. De transportafstand van de boom mag niet te groot zijn. Soms moeten bomen al een aantal jaren worden voorbereid voordat ze goed verplant kunnen worden. Voor het verplanten van de boom moet in bepaalde gevallen de kroon van de boom zo sterk worden gesnoeid dat het erg lang zal duren voor de boom weer een vergelijkbare kroonvorm en -omvang heeft

ontwikkeld. Daarnaast heeft het hele proces van het verplanten van een boom ook zijn invloed op de groei van de boom na het verplanten.

Het is daarom belangrijk om naast de afweging of verplanten technisch mogelijk is ook in de afweging mee te nemen of het verplanten van een boom leidt tot het gewenste resultaat. Het gaat er dan om de technische mogelijkheden af te wegen tegen het beeld enkele jaren na de verplanting. Hierbij is het van belang inzichtelijk te maken welke maatregelen getroffen dienen te worden (o.a. mate van snoei) om de boom te kunnen verplanten en of de te verplante boom direct door kan groeien op de nieuwe plek en zich daar optimaal kan ontwikkelen. Als dat niet het geval is of daar is twijfel over, dan moet afgewogen worden of een dure verplanting opweegt tegen het aankopen en planten van een groot formaat boom van de kwekerij. Bij de kwekerijen zijn veelal grote bomen verkrijgbaar die voorbereid zijn op een verplanting en daardoor op de nieuwe plek direct verder kunnen groeien.

Het beeld dat vijf jaar na het verplanten op de nieuwe plek bereikt kan worden en de inspanningen die daarvoor nodig zijn moet vergeleken worden met het beeld dat behaald kan worden door het planten van een nieuwe boom van een kwekerij. Op basis van dit toekomstbeeld wordt al dan niet gekozen voor verplanten van de boom of het planten van een nieuwe boom.

Uitgangspunt:

- De keuze of een boom verplant wordt of er een nieuwe boom wordt geplant wordt bepaald op basis van het te behalen beeld vijf jaar na het (ver)planten van de boom.

Vervanging

Keuze vervangen vs. behoud van bomen

Bij herprofileringen en herinrichtingen kan het voorkomen dat er conditioneel slechte bomen in rijbeplanting of bomenlaan tussen gezonde bomen staan. Het kan de uitvoering van het werk soms lastig of vrijwel onmogelijk maken als enkele gezonde exemplaren blijven staan. Er zijn meerdere voorbeelden in Amsterdam waar alle partijen ontevreden zijn met het bereikte resultaat. Een voorbeeld hiervan is de herinrichting van de Overtoom. Na de herinrichting zijn de gezonde iepen alsnog gekapt of omgewaaid. Afwegingen om gezonde bomen in zo'n situatie te laten staan of te kappen hebben te maken met de status van de beplanting, zoals leeftijd, monumentaliteit. Het kan in zeer incidentele gevallen voorkomen dat ook gezonde bomen worden gekapt.

Uitgangspunten:

- Bij herinrichtingen wordt allereerst gekeken naar de kwaliteit van de bestaande bomen. Bomen die in een matige tot slechte conditie verkeren zullen sneller worden gekapt en vervangen door bomen die een optimale groeiomstandigheden meekrijgen.
- Als meer dan 70% van de bomen in een matige tot slechte conditie verkeren dan heeft het de voorkeur om alle bomen in een keer te verwijderen.
- De kosten voor verplanten of herplanten zijn voor rekening van de opdrachtgever van het project.

Keuze boomsoort

Bomen zijn gevoelig voor ziektes en plagen. Boomsoorten die nu ongevoelig zijn voor ziekten of plagen kunnen alsnog worden aangetast. Recente aantastingen zijn bijvoorbeeld de kastanjabloedingsziekte en omvangrijke aantastingen van de perenprachtkever bij meidoorns. Een grote diversiteit aan boomsoorten beperkt de kans op (grootschalige) aantastingen. Een breed assortiment is nu al karakteristiek voor Oud-Zuid. Het in stand houden van de diversiteit aan boomsoorten in Oud-Zuid moet meegewogen worden bij de keuze voor het aanplanten van een bepaalde boomsoort. Vanaf 2010 worden overheden verplicht om zoveel mogelijk biologisch

gekweekte bomen met het Milieukeurmerk in te kopen. Hier moet op worden ingehaakt. Ontwerpers en stedenbouwkundigen moeten rekening houden met het feit dat de keuze van soorten hierdoor wordt beperkt.

Iepen vormen een belangrijk deel van het bomenbestand van Oud-Zuid. Bij vervanging van oude iepensoorten worden vooral nieuwe iepensoorten toegepast die niet vatbaar zijn voor de ziekte. In uitzonderlijke gevallen, waar iepensoorten zeer karakteristiek zijn door hun groeiwijze, worden minder resistente soorten toegepast.

Bij de toepassing van lindes in de verharding waar veel verkeer of publiek komt worden lindensoorten toegepast die minder last hebben van het zogenaamde 'druipen' als gevolg van luis.

Uitgangspunten:

- Op stadsdeelniveau is uitgangspunt een differentiatie van boomsoorten.
- Er worden resistente iepen geplant. In bijzondere straten worden, vanwege de karakteristieke vorm, incidenteel maar wel planmatig, vatbare iepensoorten nog toegepast.
- Aanplant van meidoorns in verharding wordt vanwege aantastingen door de perenprachtkever sterk beperkt.
- Een beheerplan met daarbij een kostenberekening voor het onderhoud voor de komende 20 jaar is onderdeel van het ontwerp.

Keuze boomgrootte

De Boomgrootte wordt aangeduid in categorieën. Voor de hoofdbomenstructuur worden in het algemeen bomen toegepast van de 1^e grootte. Door de straat- of profielbreedte, aanwezige onder- of bovengrondse obstakels moet hier soms van worden afgeweken. In woon- en buurtstraten worden eerder bomen van de 2^e grootte toegepast of bomen die een meer piramidale groei hebben. Soms kan een of een enkele boom van de 1^e grootte voor meer effect zorgen dan meerdere kleine bomen.

In het Bomenstructuurplan zijn typering van bomen aangegeven. Het gaat dan om bomen met een ronde, opgaande of brede kroon, die het beste past bij een specifiek profiel.

Uitgangspunt:

- Voor elke standplaats wordt maatwerk geleverd m.b.t. boomgrootte in relatie tot profiel, waarbij uitgangspunt is dat de bomen zich optimaal kunnen ontwikkelen.

Toezicht tijdens de uitvoering van werken in de openbare ruimte

Ondanks een zorgvuldige voorbereiding van werken in de openbare ruimte gebeurt het in de praktijk nog wel eens dat tijdens de uitvoering van het werk bomen beschadigd worden. Hierdoor kan er onomkeerbare schade optreden aan de bomen. Om bescherming van bomen tijdens projecten te kunnen garanderen is het wenselijk dat bij de uitvoering van werkzaamheden bij monumentale bomen of bomen die deel uitmaken van de hoofdbomenstructuur door een bomendeskundige toezicht wordt gehouden.

Uitgangspunt:

- Bij de uitvoering van werkzaamheden bij monumentale bomen of bomen die deel uitmaken van de hoofdbomenstructuur dient toezicht te worden gehouden door een bomendeskundige.

3.4 Beheer en onderhoud

Boombeheer in een stedelijke omgeving vraagt om specifiek beleid. Door de druk van andere functies op de groeiplaats wordt vaak het uiterste gevraagd van het aanpassingsvermogen van de boom. In een stedelijke omgeving zijn ook zaken als het monitoren van de conditie, het terugdringen van overlast door bomen en wortelopdruk van belang. Beheer van bomen bestaat voornamelijk uit het begeleiden van jonge bomen door snoei naar de volwassen fase. Deze snoei is nodig om een vrije doorgang te creëren voor het verkeer. Bomen in brede groenstroken of langs waterlopen hoeven in principe minder te worden gesnoeid. Alleen het verwijderen van dood hout is om veiligheidsredenen een terugkerende onderhoudsmaatregel. Daarnaast is snoei nodig om een bepaalde kroonvorm, zoals knot- en leibomen in stand te houden. Aanbevelingen voor het boombeheer worden in een Bomenbeheerplan uitgeschreven. Deze zullen puntsgewijs in een aparte oplegnotitie worden meegenomen.

Boomcontroles en boomveiligheid

Sinds 1995 hebben gemeenten en stadsdelen een wettelijke zorgplicht voor bomen. Bomen moeten periodiek aan een keuring worden onderworpen, zodat risico's van uitbreken of omvallen van bomen tot een minimum wordt beperkt. Deze controles vinden reeds plaats. Afhankelijk van de standplaats, boomsoort en achtergronden van de bomen worden deze een keer per jaar of eens in de drie of vijf jaar gekeurd. Deze controles worden door een extern bureau als VTA-controle (Visual Tree Assessment) uitgevoerd. Ook de meer specifieke ('nadere onderzoek') inspecties worden door een extern bureau uitgevoerd.

Deze onderzoeken worden uitgevoerd door gecertificeerde boomdeskundigen.

Uitgangspunten:

- Alle bomen worden afhankelijk van de standplaats, de boomsoort, de historische achtergrond elk jaar, elke drie jaar of vijf jaar aan een verplichte VTA-keuring onderworpen.
- Boomcontroles worden uitgevoerd door een gecertificeerde Boomveiligheidscontroleur.
- Specialistisch onderzoek (nader onderzoek) wordt uitgevoerd door een gecertificeerde European Tree Technician.

Wortelopdruk

Opdruk van verharding door boomwortels is een groot probleem in de stad. Het kan leiden tot gevaarlijke situaties. Jurisprudentie zegt dat in het kader van de wettelijke aansprakelijkheid van wegbeheerders, een beheerder de plicht heeft om een verharding beloopbaar te houden voor een normaal opletende voetganger. Het kappen van oppervlakkige wortels en het repareren van de bestrating zijn slechts tijdelijke oplossingen, omdat het probleem na verloop van tijd op de zelfde plek terugkomt en bomen erdoor beschadigd raken. Bovendien leidt dit altijd tot groeiremming en wortelsterfte. Het kan uiteindelijk zelfs leiden tot het omvallen van de boom. Gezocht moet worden naar duurzame oplossingen. In de praktijk zal het traditionele 'pappen en nathouden' bij acute situaties veelal de enige oplossing zijn.

Voor het probleem van wortelopdruk moet in het nog op te stellen Bomenbeheerplan een afwegingskader en interne procedure worden opgenomen. Onderdeel hiervan is ook het in beeld brengen van de locaties, de ernst en de omvang van de wortelproblematiek.

Uitgangspunten:

- Bij probleemsituaties met wortelopdruk wordt gekeken of de verharding kan worden vervangen door groen of beplanting (omvormen).

- Bij nieuwe inrichtingsituaties worden voorzieningen getroffen die wortelopdruk voorkomen, zoals het aanbrengen van dragende constructies over de wortelzones of in de lengterichting geplaatste wortelfolie.
- Gekeken wordt of wortelzones overbrugd kunnen worden met een dragende constructie.
- Bij herinrichtingen moet zorgvuldig gekeken worden naar eventuele wortelopdrukproblemen bij de bestaande bomen. Als dit probleem zich voor doet en de bomen in een goede conditie verkeren dan wordt een voorstel uitgewerkt met behoud van bomen.
- Bij het aanplanten van nieuwe bomen moet wortelopdruk meegenomen worden in de soortkeuze en de manier waarop de groeiplaats wordt ingericht.

Onderhoud van bomen

Om het bomenbestand kwalitatief zo te houden of te verbeteren is een zorgvuldig beheer nodig. Het belangrijkste onderhoud aan bomen bestaat uit de snoei van bomen. Vanuit de boom gezien is snoei geen noodzakelijke maatregel. Snoei van bomen is alleen nodig om hinderlijke takken en laaghangende takken te verwijderen. Bij snoei gaat het om het vrijhouden van obstakels (tramleidingen, gevels, doorgaand verkeer), het verwijderen van dood hout en de esthetiek van de bomen. Begeleidings snoei in de jeugdfase voorkomt dat probleemtakken zich ontwikkelen die op latere leeftijd alsnog moeten worden verwijderd. Onderhoudskosten lopen op latere leeftijd hoog op en de kans op aantastingen of ziekten wordt groter.

Het onderhoud aan stadsdeelbomen wordt aanbesteed volgens de landelijke toegepaste RAW-systematiek. Het onderhoud is vooral gericht op het zoveel mogelijk behoud van de natuurlijke kroonvorm. Bedrijven die dit werk uitvoeren moeten beschikken over een Groenkeurmerk. Dit garandeert dat het werk door deskundige boomverzorgers wordt uitgevoerd.

Bij ernstige overlast/hinder of als boomwortels ernstig worden beschadigd wordt soms de kroon sterk gesnoeid tot op de hoofdstam, het zogenaamde kandelaberen. Enkele zware takken van ca. één meter blijven staan. De praktijk leert dat dergelijke ingrepen altijd een negatieve invloed hebben op de conditie van de boom en dat er extra onderhoud nodig blijft.

Uitgangspunten:

- De nadruk van snoei bij bomen ligt in de jeugdfase.
- Het kandelaberen van bomen wordt alleen uitgevoerd als noodmaatregel.
- Het onderhoud aan bomen wordt uitgevoerd door erkende bedrijven die beschikken over een landelijk keurmerk, waaruit blijkt dat ze voldoen aan bepaalde kwaliteitseisen en niveau van uitvoeren.

Ziekten en plagen

Iepziekte

De APV wordt met ingang van 1 oktober 2008 aangescherpt. Binnen Amsterdam mag vanaf die datum alleen nog ontbast iepenhout worden getransporteerd. De samenwerking tussen de stadsdelen en de centraal gecoördineerde aanpak blijkt zeer efficiënt en effectief te zijn.

Uitgangspunten:

- De huidige praktijk rond de bestrijding en samenwerking wordt gecontinueerd.
- Het stadsdeel draagt de kosten voor het onschadelijk maken van zieke iepen (het kappen, ontbasten en afvoeren).
- De verwerking van zieke iepen wordt uitgevoerd door gecertificeerde verwerkingsbedrijven.

Boomspiegels

De zichtbare boomspiegel is het onverharde stuk grond rond de stam van de boom. Nu worden boomspiegels vaak door bewoners geannexeerd door het plaatsen van hekjes. Boomspiegels worden ook regelmatig door bewoners beplant. Inrichting van de boomspiegel kan een bijdrage leveren aan het vergroenen van de straat. Bovendien leveren ze, net als geveltuinen, een positieve bijdrage aan sociale contacten in de buurt. Afspraken met bewoners over het onderhoud voorkomt dat boomspiegels verrommelen en dat boomspiegels onnodig geschoffeld worden. Natuur- en milieuteams kunnen een actieve rol vervullen bij het adviseren over het beplanten van boomspiegels. Er bestaan echter veel misverstanden over de gevolgen van het beplanten van deze boomspiegels.

Ophogingen van de grond rond de bomen vergroot de kans op inrotten van de stam en het belemmert jonge bomen in hun ontwikkeling. Het plaatsen van hekjes, planken of banden rond de stam om een verhoogde plantbak te creëren moet worden voorkomen. Het beplanten van de boomspiegels zonder dat de boomspiegel wordt opgehoogd levert geen problemen op. Alleen bij jonge bomen (jonger dan vijf jaar), levert dit groeistagnatie op en moet de boomspiegel vrij blijven van beplanting. Indien situaties zijn ontstaan die werkzaamheden aan de boom en inspecties van de boom belemmeren, of de veiligheid in het geding is, behoudt het stadsdeel zich het recht om boomspiegels te ruimen.

Boomspiegels zijn soms erg groot. Dat is voor de groei van de boom niet direct noodzakelijk. In principe kan de maat van de boomspiegel terug naar een standaard van 90 x 90 cm. Dat is in de meeste gevallen voldoende voor een nieuw aangeplante boom. Gedurende de groei van de boom kan het formaat van de boomspiegel wordt aangepast aan de omvang van de stam.

Uitgangspunten:

- Boomspiegels mogen niet worden opgehoogd. De grond in de boomspiegel ligt even hoog als de omliggende verharding.
- Boomspiegels mogen pas vanaf vijf jaar na aanplant worden beplant.
- Er mogen geen hekjes of afscheidingen in of om de boomspiegels worden geplaatst.
- De afmeting van een boomspiegel bij een nieuwe aangeplante boom wordt in principe naar 90 x 90 cm groot.
- Het stadsdeel behoudt het recht om boomspiegels te ruimen als beplanting in de boomspiegel werkzaamheden aan de boom en inspecties van de boom belemmerd worden of de veiligheid in het geding is.

Bomenbeheerplan

Het Bomenbeheerplan vloeit voort uit de Beleidsuitgangspunten Bomen en het Hoofd bomenstructuurplan. Het bomenbeheerplan draagt bij aan zorgvuldig en goed beheer en onderhoud. Het beheer en onderhoud is erop gericht de huidige kwaliteit te waarborgen. Hiervoor moeten voldoende middelen worden vrijgemaakt.

In het Bomenbeheerplan worden vervangingsstrategieën voorgesteld. Bij kapaanvragen kan hier op worden teruggegrepen. In het beheerplan kunnen locaties of straten worden genoemd waar bomen in een dermate slechte conditie verkeren dat ze zich slecht ontwikkelen. Bij de eerst volgende herprofilering worden deze bomen vervangen.

Een aantal boomsoorten worden schaars (bijv. monumentaal iep). Het is daardoor onmogelijk om deze boomsoorten in het gehele stadsdeel te handhaven. Om deze typerende bomensoorten niet uit het straatbeeld van Stadsdeel Oud-Zuid te verliezen worden in het bomenbeheerplan een aantal straten/locaties aangewezen waar deze boomsoorten gehandhaafd blijven.

In het Hoofd bomenstructuurplan staat vermeld welk boomtypen en maten worden herplant. Voor de woonbuurten en kleine straten wordt dit opgenomen in het Bomenbeheerplan.

3.5 Regelgeving, vergunningverlening en handhaving

Stadsdeel Oud-Zuid heeft een vooruitstrevende bomenverordening. Op basis van de bomenverordening verstaat Stadsdeel Oud-Zuid in juridische zin onder een boom: een houtachtig, overblijvend gewas met een doorsnede van de stam van minimaal 10 centimeter op 1,30 meter vanaf het maaiveld, gemeten langs de stam. In de Bomenverordening is vastgesteld dat voor het vellen van een boom een kapvergunning moet worden aangevraagd. Onder het vellen van een boom valt ook het verplanten en het snoeien (indien meer dan 20% van de kroon wordt verwijderd) van een boom. In de bomenverordening is de kapvergunningsprocedure uitgewerkt. Ook is opgenomen dat en plicht tot herplant of eventuele financiële compensatie kan worden opgelegd. Op basis van de definitie uit de bomenverordening is bepaald dat alle houtige gewassen dikker dan 10 cm, dus ook bijvoorbeeld houtachtige klimplanten, vallen onder de bepalingen in de verordening. De nadruk ligt in de verordening op de bescherming van Monumentale bomen.

Het is gebleken dat bij de toepassing van de Bomenverordening Amsterdam Oud-Zuid 2001 onduidelijkheid bestaat over de uitleg van een aantal bepalingen en de reikwijdte daarvan. Hierdoor is niet altijd voldoende duidelijk op grond waarvan een kapvergunning wordt verleend of (kan worden) geweigerd. De controle op herplant heeft de afgelopen jaren minder prioriteit gehad, gelet op het Stedelijk Programma Regelgeving en Handhaving (SPRH). Een steekproef heeft duidelijk gemaakt dat aan 80% van de herplant verplichtingen is voldaan.

In deze paragraaf zijn de uitgangspunten ten aanzien van regelgeving, vergunningverlening en handhaving nader uitgewerkt.

Lijst van Monumentale houtopstanden

Op basis van de bomenverordening heeft het Dagelijks Bestuur een lijst vastgesteld met Monumentale houtopstanden. De lijst vermeldt de plaatselijke aanduiding, de tenaamstelling van de eigenaar en een beschrijving van de houtopstand. Tevens worden één of meer foto's en een kaart bijgevoegd met daarop aangeduid de situering van de monumentale houtopstand. Op dit moment (maart 2008) zijn 683 monumentale bomen in de lijst opgenomen.

Aanvraag tot plaatsing op de lijst van monumentale houtopstanden

Een Adviescommissie adviseert over de plaatsing van houtopstanden op de lijst van monumentale houtopstanden. De ouderdom en de conditie in combinatie met een van onderstaande criteria bepalen of een boom op de lijst met Monumentale houtopstanden komt te staan. In het algemeen wordt hier een ondergrens in leeftijd gehanteerd van 50 jaar. Aanvullende criteria zijn:

- de boom heeft een voor de soort karakteristieke vorm;
- de boom is beeldbepalend voor de omgeving;
- de boom is verweven met de geschiedenis van de omgeving;
- het betreft een bijzondere of zeldzame soort;
- de boom is zeldzaam door omvang of hoogte;
- de boom heeft cultuurhistorische waarde;
- de boom heeft natuurwetenschappelijke waarde;
- de boom heeft ecologische waarde.

Het stadsdeel subsidieert de kosten die noodzakelijk zijn voor het duurzaam in stand houden van een monumentale houtopstand.

De commissie adviseert het Dagelijks Bestuur over:

- a. de plaatsing van houtopstanden op de lijst van Monumentale houtopstanden;
- b. de beoordeling van een aanvraag om een vergunning voor het vellen van op de lijst van Monumentale houtopstanden geplaatste houtopstanden;

- c. de beoordeling van een subsidieaanvraag als bedoeld in de Subsidieverordening Monumentale houtopstanden Amsterdam Oud Zuid 2002.

In de praktijk is gebleken dat er twee situaties zijn die niet duidelijk geregeld zijn in de bomenverordening. De eerste situatie betreft de situatie dat een aanvraag om een kapvergunning is verleend, waarna een aanvraag om plaatsing op de lijst monumentale houtopstanden wordt ingediend. In deze situatie is niet duidelijk geregeld hoe de aanvraag tot plaatsing op de lijst met monumentale houtopstanden dient te worden beoordeeld. Het is onwenselijk dat een dergelijke aanvraag het gebruik van een reeds verleende kapvergunning doorkruist. Indien een vergunning verleend is, dient men daar gebruik van te mogen maken.

Aansluitend op de hierboven genoemde situatie, is ook niet duidelijk geregeld op welke wijze een aanvraag om plaatsing op de lijst monumentale houtopstanden beoordeeld moet worden op het moment dat een aanvraag om een kapvergunning in behandeling is. Het is wenselijk dat de beide aanvragen op elkaar worden afgestemd, waarbij de aanvraag voor de kapvergunning wordt aangehouden totdat een beslissing is genomen op de aanvraag om plaatsing op de lijst met monumentale houtopstanden.

Uitgangspunten:

- Wanneer voor een houtopstand een kapvergunning is verleend, waarna een aanvraag om plaatsing op de lijst met monumentale houtopstanden wordt ingediend, dient de aanvraag tot plaatsing op de lijst monumentale houtopstanden te worden afgewezen.
- Wanneer voor een houtopstand een kapvergunning in behandeling is, waarna een aanvraag om plaatsing op de lijst met monumentale houtopstanden wordt ingediend, dient de aanvraag voor de kapvergunning te worden aangehouden totdat een beslissing is genomen op de aanvraag om plaatsing op de lijst met monumentale houtopstanden.

Kapvergunning - weigeren of verlenen

Op grond van artikel 7 van de bomenverordening kan het Dagelijks Bestuur de kapvergunning weigeren of onder voorschriften verlenen in het belang van natuur- en milieuwaarden, landschappelijke waarden, cultuurhistorische waarden, waarden van stadsschoon en waarden van recreatie en leefbaarheid.

Bij de beoordeling van een vergunningaanvraag raadpleegt het Dagelijks Bestuur de lijst met monumentale houtopstanden. Voor het vellen van de op deze lijst geregistreerde houtopstanden wordt in beginsel geen vergunning verleend, tenzij sprake is van een ernstige bedreiging van de (verkeers)veiligheid, noodtoestand of andere zwaarwegende belangen. Het Dagelijks Bestuur besluit niet over het afgeven van een kapvergunning voor een monumentale boom alvorens de Adviescommissie Monumentale Bomen over de aanvraag is gehoord. (Voor de volledige tekst wordt verwezen naar de bomenverordening).

Criteria om een kapvergunning te kunnen weigeren

De beoordeling van een kapaanvraag moet consequent en goed gemotiveerd zijn. Bovendien moet de beoordeling voor iedereen inzichtelijk zijn. De beoordeling van een kapaanvraag vindt plaats aan de hand van een standaard beoordelingsformulier (dit standaard formulier is ook digitaal beschikbaar) en wordt voorzien van een advies van de boomdeskundige van het stadsdeel. In specifieke gevallen kan de boomdeskundige van het stadsdeel om extern advies vragen.

In de bomenverordening staan de weigeringsgronden genoemd, met een toelichting daarop in de toelichting, behorend bij de bomenverordening. In de praktijk is gebleken dat er meer behoefte is aan de uitleg van deze weigeringsgronden. Door deze waarden verder uit werken ontstaat meer duidelijkheid over wat hier precies mee bedoeld wordt. Hieronder zijn de weigeringsgronden opgesomd met daarbij een toelichting wat hier onder verstaan kan worden en waar men aan moet denken bij deze waarden. Het zijn gronden waarop de kapvergunning kan worden geweigerd.

1. Natuur- en milieuwaarden van de boom. Hiervan is sprake als:
  - de boom een schuil- en broedplaats biedt aan fauna;
  - de boom foerageergelegenheid biedt aan fauna;
  - de boom huisvesting biedt aan beschermende flora;
  - de boom van belang is voor de waterhuishouding en het microklimaat;
  - de boom onderdeel vormt van een belangrijke natuurlijke verbindingszone.
2. Landschappelijke waarden; Hiervan is sprake als:
  - de boom onderdeel vormt van een (ecologische) verbindingszone.
3. Cultuurhistorische waarden; hiervan is sprake als:
  - de boom beschreven is als cultuurhistorisch, dan wel een onderdeel vormt van een andere structuur met cultuurhistorische elementen.
4. Waarden van stadsschoon. Hiervan is sprake als;
  - de boom onderdeel is van een rijksmonument (bijvoorbeeld het Vondelpark);
  - de boom onderdeel is van de Hoofdbomenstructuur;
  - de boom bijzonder is vanwege zeldzaamheid in hoogte, dikte, vorm, leeftijd en soort;
  - de boom karakteristiek is voor een plek;
  - de boom onderdeel vormt van andere stedelijke structuur.
5. Waarden van recreatie en leefbaarheid, hiervan is sprake als:
  - de boom onderdeel is van een fiets- en wandelroute;
  - de boom van belang is voor de kwaliteit van de leefomgeving in de omgeving.

NB.: Bovenstaande opsomming is niet uitputtend, maar dient als voorbeeld. Bij beoordelingen van kapaanvragen is altijd sprake van maatwerk per situatie.

Kapvergunningaanvragen van particulieren betreffen vooral overlastsituaties, in het bijzonder lichtbeneming, schade aan het perceel, herinrichtingen en situaties waarbij de boom te groot wordt voor de standplaats. Bij aanvragen waar het om daglichtbeneming gaat betreft het meestal situaties met een verminderde lichtinval in de woning of de tuin. Vaak gaat het dan om een beperkt deel van de dag dat er minder licht in de woning of de tuin toetreedt. Bovendien staan bomen 'slechts' vijf maanden in blad, waardoor het op jaarbasis maar om een beperkte periode van 'overlast' gaat. Naast de beleving van overlast heeft schaduwwerking ook een positieve werking; het zorgt voor verkoeling in de tuin en de stad op zonnige dagen. Voor het beoordelen van kapaanvragen voor lichtbeneming is het daarom van belang om de mate van overlast te bepalen. Hiervoor zal de normering uit het bouwbesluit worden gehanteerd. Kapaanvragen met als reden verminderde daglichttoetreding worden in beginsel geweigerd, tenzij er aantoonbaar zwaarwegende belangen aangevoerd worden. Bij het aanvragen en verstrekken van de kapvergunning op basis van daglichtbeneming is een uitvoerige onderbouwing nodig die ingaat op deze zwaarwegende belangen.

Vrucht- en bladval behoort bij het normale groeiproces van een boom. Enige mate van deze vorm van overlast hoort bij bomen. In relatie tot vrucht- en bladval zal alleen om veiligheidsredenen of gevaarstelling (gladheid) een kapvergunning worden verstrekt. Een voorbeeld van overlast is honingdauw. Honingdauw is een kleverige substantie die wordt afgescheiden door bladluizen. Tuinmeubilair en auto's worden door deze afscheiding van luizen sterk vervuild en het is lastig te verwijderen. Deze luizen bevinden zich vooral in linden. Bij ernstige overlast door luizen kan een extra schoonmaakactie van de openbare ruimte (schoonspuiten van de straat) uitkomst bieden. Afhankelijk van de resultaten van een landelijk onderzoek naar de inzet en effectiviteit van de inzet

van (vleugelloze)lieveheersbeestjes, kan overwogen worden om deze in te zetten tegen bladluizen. Overlast door luizen is in beginsel geen reden om over te gaan tot kap van bomen. Daarvoor is de overlast te tijdelijk van aard.

Tot slot wordt ondermijning van panden en schuurtjes nog wel eens als argument gebruikt voor een kapaanvraag. In de praktijk ligt de oorzaak veelal elders of betreft het een gelegenheidsargument. Een bodem- en bewortelingsonderzoek zal in dit geval uitsluitel kunnen bieden over de oorzaak en maakt in deze situaties onderdeel uit van kapaanvraag. De vergunningverlener kan zo een zorgvuldige afweging maken of kap hier gerechtvaardigd is.

Uitgangspunten:

- Het enkele feit van daglichtbeneming, vrucht-, zaad- en bladval, is geen reden om een kapvergunning af te geven, tenzij er zwaarwegende redenen aangevoerd worden.
- Overlast door luizen is in beginsel geen reden om een kapvergunning af te geven.
- Om vast te stellen of boomwortels schuurtjes of panden ondermijnen zal een bouwtechnisch onderzoek moeten worden overhandigd om een zorgvuldige afweging te kunnen maken. Onderdeel hiervan is of de beworteling de oorzaak is van het ondermijnen.

Redenen om een vergunning te verlenen

Er zijn ook gegronde reden om een kapvergunning te verstrekken. Een kapvergunning kan om de volgende reden verleend worden:

1. Ten behoeve van de duurzame instandhouding van een (monumentale) groenstructuur;
2. Vanwege veiligheidsredenen; hiervan is sprake als:
  - de boom onomkeerbaar ziek is, bijvoorbeeld bij een aantasting van houtparasitaire zwammen;
  - de situatie noodkap vereist (besmettelijke ziekte of omvalgevaar);
3. De boom veroorzaakt aantoonbare schade aan bebouwing of riooltracés/huisaansluitingen;
4. De boom wordt te groot voor de tuin;
Of een boom te groot wordt, hangt van veel factoren af, zoals boomsoort, standplaatssituatie en omgevingsfactoren. Hier is geen criterium of maatstaf voor te geven. Dit wordt bepaald door de boomdeskundige van het stadsdeel die de kapaanvraag vakinhoudelijk beoordeeld.
5. De boom verkeert in een onomkeerbaar slechte conditie;
6. De boom wordt verplant;
7. Vanwege ruimtelijke ontwikkelingen.

Bovenstaande lijst is niet uitputtend, maar is tevens als voorbeeld bedoeld. Bij beoordelingen van kapaanvragen is altijd sprake van maatwerk per situatie.

Herplant

Aan het verlenen van een kapvergunning *kan* een voorschrift tot herplant verbonden worden. Er wordt in principe één op één herplant (principe 'behoud, tenzij...'). De boomdeskundige van het stadsdeel bepaalt (zo mogelijk op basis van de bomentoets) of herplant mogelijk en wenselijk is. Als herplant niet mogelijk is of onvoldoende compensatie kan bieden voor de aantasting van de boomwaarden (artikel 7, lid 1 van de Bomenverordening 2001 Oud-Zuid) kan aan de kapvergunning het voorschrift worden verbonden, dat de houtopstand niet mag worden geveld voordat de herplantwaarde van de boom in het bomenfonds (bestemmingsreserve Herbeplanting Bomenverordening) is gestort. Deze herplantwaarde wordt berekend conform de landelijk toegepaste

rekenmethode van de Nederlandse Vereniging van Taxateurs van Bomen (NVTB). Dit bedrag wordt gestort in de bestemmingsreserve Herbeplanting Bomenverordening. Gelden uit deze bestemmingsreserve mogen alleen worden gebruikt voor in stand houding en uitbreiding van de in het stadsdeel bestaande houtopstanden.

Als er aan de kapvergunning herplant wordt verbonden wordt de grootte van de te (her)planten boom aangegeven, gecombineerd met de termijn waarbinnen de boom herplant moet worden.

Particulieren die een kapaanvraag indienen krijgen veelvuldig een plicht tot herplanten opgelegd. Om te controleren of aan de verplichting tot herplant is voldaan is het nodig om de situatie ter plaatse te controleren. Helaas zijn niet alle privé-terreinen makkelijk toegankelijk. Een machtiging tot binnentreden (politie) is nodig om een woning binnen te treden als een persoon niet meewerkt en te controleren of herplant is uitgevoerd. Op centraal stedelijk niveau wordt gekeken of deze situatie vereenvoudigd kan worden.

Uitgangspunten:

- Een boom wordt in principe één op één herplant. Het is aan de boomdeskundige om het Dagelijks Bestuur hierin te adviseren.
- Als herplant niet mogelijk is of onvoldoende compensatie biedt, dan kan de herplantwaarde worden berekend en gestort worden in het bomenfonds (bestemmingsreserve Herbeplanting Bomenverordening).
- Herplant moet periodiek gecontroleerd worden; dit kan door de bomendeskundige worden gedaan.

Noodkap

Als er van een ernstige bedreiging van de (verkeers-) veiligheid, een noodtoestand of andere zwaarwegende belangen sprake is kan het Dagelijks Bestuur mondeling toestemming geven voor kap. Deze mondelinge toestemming moet zo snel mogelijk in een beschikking worden vastgelegd, zodat belanghebbenden de mogelijkheid wordt geboden hiertegen alsnog bezwaar te kunnen maken. Verenigingen of stichtingen werkzaam binnen het stadsdeel die de bescherming van bomen statutair als doelstelling hebben worden schriftelijk op de hoogte gebracht van een noodkap. Bij noodkap van een Monumentale houtopstand zal contact worden opgenomen met de Adviescommissie Monumentale houtopstanden. Deze procedure is opgenomen in de bomenverordening.

In de bomenverordening is niet opgenomen of na noodkap een verplichting tot herplant kan worden opgelegd. In principe zou de uitgangspunten tot het opleggen van een verplichting tot herplant hetzelfde moeten zijn als bij een reguliere kapvergunning.

Uitgangspunt:

- Het streven is ook bij een op grond van de bomenverordening uitgevoerde noodkap een verplichting tot herplant op te leggen, zoals dat nu al gebeurt bij de reguliere kapvergunning.

Illegale kap

Met betrekking tot het vellen en/of doen vellen van bomen zonder vergunning van het Dagelijks Bestuur (illegale kap) wordt onderscheid gemaakt tussen particulieren en bedrijven. Voor particulieren geldt een strafmaat van €240,- per boom. Voor bedrijven wordt een strafmaat gehanteerd van €480,- per boom. De reden is dat voor bedrijven een hogere zorgplicht geldt. Bij

recidive binnen één jaar na afdoening van de voorgaande overtreding wordt de strafmaat met 50% verhoogd. De bepaling van de strafmaat is een bevoegdheid van het Openbaar Ministerie.

Als bomen zonder kapvergunning ernstig beschadigd raken is er sprake van illegale kap en kan er door het stadsdeel compensatie geëist worden, zoals beschreven in de Bomenverordening (art. 15, lid 2). Meer dan 20% snoei zonder kapvergunning wordt ook gezien als illegale kap. Dit voorkomt dat door ingrijpende snoei bomen ernstig worden verminkt of sterven.

Schade aan bomen

Indien schade aan bomen wordt veroorzaakt wordt de schade in beginsel verhaald op de veroorzaker. Hiervoor wordt een schaderapport opgesteld door een geregistreeerde boomtaxateur. Het verlies aan de waarde wordt conform het landelijke rekenmodel van de Nederlandse Vereniging van Taxateurs van Bomen (NVTB) opgesteld.

Uitgangspunt:

- Schadeberekeningen worden volgens de richtlijnen van de NVTB opgesteld.

Thans is in voorbereiding de "Verordening werken in de openbare ruimte (WIOR). De WIOR bevat regels die moeten worden nageleefd bij de uitvoering van openbare werken. Zo regelt artikel 22 van de WIOR dat de openbare ruimte na voltooiing van de werkzaamheden weer in de aangetroffen staat wordt teruggebracht. Kosten voor het herstel hiervan komen voor rekening van de opdrachtgever. Herstel van de infrastructuur reikt hier verder dan alleen herstel van het wegdek. Bij ingravingen in het plantsoen dient het groen weer hersteld te worden.

Voorts bepaalt artikel 25 van de WIOR dat indien ten gevolge van werkzaamheden, niet zijnde gemeentelijke werkzaamheden, verplaatsing, wijziging of verwijdering van gemeentelijk eigendom noodzakelijk is dan wel ten behoeve van de werkzaamheden speciale voorzieningen getroffen dienen te worden, deze voor kosten van de opdrachtgever komen. Hieronder vallen ook groenvoorzieningen, zoals bomen.

Bijlage

Begrippenlijst

1^e 2^e en 3^e grootte bomen:	Uiteindelijk formaat van de bomen. 1 ^e grootte: 12 meter en hoger, 2 ^e grootte: 6 tot 12 meter, 3 ^e grootte: tot 6 meter.
Beheerplan:	Een plan waarin op samenhangende wijze de instandhouding en het onderhoud van een groep bomen in een nader omschreven gebied is vastgesteld door het Dagelijks Bestuur.
Bomentoets:	Een inventarisatie van alle bomen in het eerste stadium van de planvorming met als doel om te beoordelen of de bomen op basis van de kwaliteit en de boomwaarden, zoals genoemd in artikel 7.1 van de Bomenverordening of het wenselijk om de bomen te laten staan, te verplanten of te kappen.
Bomenverordening:	Leidend document met procedures en regelgeving omtrent bomen in Stadsdeel Oud-Zuid.
Boom:	Een houtachtig, overblijvend gewas met een doorsnede van de stam van minimaal 10 centimeter op 1,30 meter vanaf het maaiveld, gemeten langs de stam.
Boomdeskundige:	Iemand die door beroep of studie in het bijzonder bevoegd is tot het beoordelen van een zaak met betrekking tot bomen.
Boomspiegel:	Het onverharde stuk grond rond de stam van de boom in verharding.
Eigenaar:	Degene die krachtens zakelijk recht of krachtens publiekrechtelijke bevoegdheid gerechtigd is over de houtopstand te beschikken.
Herplantplicht:	Door de overheid opgelegde verplichting om na het kappen van een boom op dezelfde plaats een nieuwe boom aan te planten.
Houtopstand:	Eén of meerdere bomen en boomvormers, een houtwal, een grotere (lint)begroeiing van heesters en struiken, een beplanting van bosplantsoen.
Hoofdbomenstructuur:	De beeldbepalende en waardevolle beplanting in de parken en langs de belangrijke stedenbouwkundige lijnen.
Inboeten:	Het opnieuw inplanten van bomen op plaatsen waar bomen zijn weggevallen.
Kandelaberen:	Het tot op de oude snoeiplaats verwijderen van uitgelopen takhout bij knobomen of leibomen als periodiek noodzakelijk onderhoud; het rigoureuus snoeien van takken tot op de stam of grote gesteltakken, indien een situatie dit noodzakelijk maakt.
Kappen:	vanuit de bomenverordening: het snoeien van meer dan 20 procent kroonvolume, vellen en rooien, met inbegrip van verplanten, alsmede het verrichten van handelingen, zowel boven- als ondergronds, die de dood of ernstige beschadiging of ontsiering van houtopstand ten gevolge kunnen hebben.
Kroonprojectie:	Projectie van de rand van de boomkroon op de bodem.
Monumentale boom:	Boom die voorkomt op de lijst Monumentale houtopstanden als genoemd in artikel 2 van de <i>Bomenverordening Amsterdam Oud Zuid 2001</i> .
Natuurtoets:	Onderzoek waarbij wordt nagegaan of er van een geplande ruimtelijke ingreep negatieve gevolgen voor beschermde dier- of plantensoorten te verwachten zijn.
Noodkap:	Kap van een boom in geval van acuut gevaar voor de omgeving.

Ontbasten:	Het verwijderen van de bast na het kappen van een boom.
Plantgat:	Gat in de grond waarin de boom geplant wordt.
RAW-systematiek:	Veelgebruikte standaardmethode voor het opstellen van bestekken in de grond-, water- en wegenbouw.
Snoeien:	Het selectief terugsnijden van houtige delen van een boom.
Toekomstverwachting:	De verwachte minimaal te bereiken leeftijd van een boom.
Vellen:	Het kappen, het snoeien van meer dan 20 procent kroonvolume, rooien, met inbegrip van verplanten, alsmede het verrichten van handelingen, zowel boven- als ondergronds, die de dood of ernstige beschadiging of ontsiering van houtopstand ten gevolge kunnen hebben.
Wortelgestel:	Het gehele ondergronds groeiende deel van een boom.
Wortelopdruk:	Het opdrukken van bestrating door de diktegroei van boomwortels.
Wortelzone:	Deel van de bodem dat door een boom doorworteld is.